

Č.j.: S 11/99-720/99-210

V Brně dne 19. 4. 1999

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže jako orgán příslušný podle § 11 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. rozhodl ve správním řízení čj. S 11/99 zahájeném z vlastního podnětu dne 19. 2. 1999 ve věci možného porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění, s účastníkem řízení: **Pražská energetika, a. s., se sídlem Praha 10, Na Hroudě 4, IČO: 60193913**, zastoupená JUDr. Oldřichem Dosoudilem, zaměstnancem společnosti, na základě plné moci ze dne 28. 3. 1997, podle ustanovení § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), a ustanovení § 12 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění,

t a k t o :

Účastník řízení tím, že dne 4. 7. 1994 podmínil uzavření smlouvy na dodávku elektrické energie do objektu restaurace v Korunní ulici č. 1, Praha 2, s paní Evou Kunovou, bytem Klimentská 2061/21, Praha 1, zaplacením dluhu ve výši Kč 408.437,-- za předchozího odběratele, společnost GASTRO WORLD, spol. s r. o., se sídlem Praha 2, nám Míru 9, zneužil své monopolní postavení na trhu dodávek elektřiny konečným odběratelům ve smyslu § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění.

Odůvodnění

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen "úřad") zahájil dne 19. 2. 1999 z vlastního podnětu správní řízení ve věci určení, zda účastník řízení - společnost Pražská energetika, a. s., se sídlem Praha 10, Na Hroudě 4, IČO: 60193913 (dále jen „PRE“), zneužila svého monopolního postavení při uzavření smlouvy na dodávky elektrické energie ve smyslu § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. (dále jen „zákon“).

Úřad zahájil správní řízení v souvislosti s podnětem čj. P 16/99 ze dne 5. 1. 1999 (č.l. 1-2), ve kterém paní Eva Kunová upozornila mj. na to, že když chtěla uzavřít smlouvu o odběru elektrické energie ohledně nebytových prostor – restaurace v Korunní ulici 1, Praha 2, bylo jí ze strany PRE sděleno, že předchozí odběratel dluží na odběru energie částku Kč 408.467,--, a to včetně odběrných pokut. Pokud chce jmenovaná odebírat elektrickou energii v těchto prostorách, musí tuto částku nejdříve uhradit. Proto přistoupila k uzavření záruční smlouvy dne 4. 6. 1994

č. 120036. Téhož dne zaplatila na základě této smlouvy částku Kč 233.213,-- a dne 5. 12. 1994 doplatek ve výši Kč 10.738,--.

Dopisem ze dne 14. 1. 1999 úřad požádal o vyjádření PRE. V odpovědi na tuto žádost PRE uvedla, že od uzavření záruční smlouvy mezi PRE a paní Evou Kunovou uběhla delší doba. Není tak možné objektivně zjistit přesné důvody a projevy vůle smluvních stran, které vedly ke sjednání předmětného smluvního dokumentu. Navíc závazky paní Kunové zanikly částečným prominutím dluhu ze strany PRE a tím zanikl i tento smluvní vztah. Dále všechna práva z tohoto závazkového vztahu již podlela institutu promlčení. Pokud by paní Kunová s uzavřením záruční smlouvy nesouhlasila nebo by se domnívala, že smluvní dokument byl v roce 1994 sjednán proti její svobodné vůli, měla dostatek času domoci se svých práv nebo neplatnosti takovéto smlouvy. PRE zastává právní názor, že nelze retroaktivně provádět šetření okolností uzavírání smluvních dokumentů v těch případech, kdy tyto již pozbyly platnosti a smluvní vztahy neexistují.

Oznámením ze dne 18. 2. 1999 (č.l. 17) bylo s PRE jako účastníkem zahájeno správní řízení. Zároveň bylo nařízeno ke dni 25. 2. 1999 ústní jednání. K tomuto jednání byla jako svědkyně předvolána paní Eva Kunová a dále paní Martina Lehutová, bytem Na Vrcholu 28, Praha 3, neboť bylo zjištěno, že jmenovaná vykonávala funkci jednatelky ve společnosti GASTRO WORLD, s. r. o, Praha 2, nám. Míru 9 (dále jen „GASTRO WORLD“). Tato společnost byla odběratelem a zároveň dlužníkem PRE, za kterého se paní Kunová jako ručitelka zavázala uhradit dluh vůči PRE.

Za účastníka řízení se ústního jednání zúčastnil JUDr. Oldřich Dosoudil, na základě plné moci ze dne 28. 3. 1997, zaměstnanec PRE, a dále svědkyně paní Eva Kunová, trvale bytem Klimentská 2061/21, Praha 1. Paní Martina Lehutová se jednání nezúčastnila, doručení vykázáno nebylo. Paní Eva Kunová jako svědkyně vypověděla (č.l. 20-22), že si nebytové prostory v Korunní ulici 1, Praha 2, pronajala asi 1. 7. 1994. Ještě před uzavřením nájemní smlouvy požádala o uzavření kupní smlouvy na dodávku elektrické energie, přičemž PRE podmínila uzavření kupní smlouvy zaplacením určité částky jako dluhu za předchozího odběratele. Protože tato částka se jí zdála nepřiměřená, žádala, aby mohla uhradit částku za spotřebovanou elektřinu bez pokut a penále. To však bylo odmítnuto zaměstnancem PRE, panem Ing. Košťálem. Z tohoto důvodu požádala o schůzku s obchodním ředitelem, Ing. Krákorou. Na schůzce s ním bylo dohodnuto, že paní Eva Kunová uhradí jen částku za spotřebovanou energii. Dopoledne dne 4. 6. 1994 pak podepsala tzv. „Záruční smlouvu“ a zaplatila částku Kč 244.213,--; odpoledne pak uzavřela „Kupní smlouvu na dodávky elektrické energie“ a ještě týž den byla připojena, resp. byly zahájeny dodávky elektrické energie. V prosinci 1994 zaplatila jmenovaná na účet PRE částku Kč 10.738,--. Za účelem objasnění právních vztahů svědkyně a společnosti GASTRO WORLD byla jmenovaná dotázána, zda s touto společností jednala o finančních otázkách pronájmu nebytového prostoru, např. o úhradě dluhu za tuto společnost vůči PRE. Na tuto otázku svědkyně odpověděla negativně. Stejně tak svědkyně uvedla na otázku účastníka řízení, že nepřevzala závazky za společnost GASTRO WORLD. K dalším otázkám účastníka řízení svědkyně uvedla, že jí není znám původ revizní zprávy, kterou předložila PRE při přihlašování. Na otázku týkající se vlastnictví zařízení nebytových prostor svědkyně vypověděla, že prostory byly již zařízené, a tak mohla restauraci provozovat. Komu zařízení patřilo, to nevěděla. Po ukončení podnájmu bylo zařízení předáno zpět. (Viz. č.l. 20-22.)

Po skončení výslechu svědka účastník řízení předložil dokumenty Přihlášku k odběru elektřiny ze dne 4. 7. 1994 (č.l. 26), Kupní smlouvu ze dne 4. 7. 1994 (č.l. 27) a Záruční smlouvu ze dne 4. 7. 1994 (č.l. 28) a dopis PRE, že pokládá Záruční smlouvu ze strany paní Kunové za splněnou (č.l. 29). V rámci ústního jednání (č.l. 23-24) se účastník řízení vyjádřil v tom smyslu, že podle obchodních dodacích podmínek v rozhodné době platných měla paní Eva

Kunová povinnost podat 30 dnů před připojením žádost – přihlášku k odběru elektřiny. Tato doba je pro PRE nezbytná z důvodu vypořádání vztahů s předchozím odběratelem. Dále se musí provést technická měření způsobilosti elektrické sítě, která je v tomto konkrétním případě napojena na velkoodběr elektřiny. Paní Kunová se dle názoru účastníka řízení dostavila, jak vyplývá z citovaných dokumentů, dne 4. 7. 1994 na PRE. PRE se snažila vyjít paní Evě Kunové vstříc, aby zkrátila dobu 30 dnů na minimum a umožnila jí podnikání. Dle vyjádření PRE není již možno zjistit, zda se uskutečnilo dříve nějaké jednání mezi PRE a paní Evou Kunovou. Dále účastník řízení poukázal na to, že paní Eva Kunová předložila platnou revizní zprávu ze dne 22. 2. 1993, z čehož vyplývá, že jmenovaná mohla být propojena se společností GASTRO WORLD. Dále upozornil na to, že paní Kunová měla uzavřenu podnájemní smlouvu dříve, než požádala o uzavření kupní smlouvy. (Viz. č.l. 23-24.)

Dopisem ze dne 18. 3. 1999 Úřad nařídil k 25. 3. 1999 výslech svědkyně Marty Lehutové. Jmenovaná za přítomnosti zástupce účastníka správního řízení, JUDr. Oldřicha Dosoudila, v rámci ústního jednání (č.l. 35-37) potvrdila, že vykonávala funkci jednatelky v společnosti GASTRO WORLD, která provozovala restauraci v Korunní 1, Praha 2. Provozování restaurace bylo ukončeno z důvodu výpovědi pronajímatele z nebytových prostor pro neplacení nájemného, tedy pro neplnění podmínek podnájemní smlouvy. Společnost v této době měla také dluh vůči PRE, přesnou výši tohoto dluhu neznala. Na otázku, za jakých podmínek převzala paní Eva Kunová nebytové prostory svědkyně odpověděla, že všechny podmínky nezná, ale zúčastnila se jedné schůzky, které se zúčastnili nájemci předmětné nemovitosti, a to paní Klimentová, která je nájemkyní prostor restaurace a Národní dům, s. r. o., který je nájemcem ostatních částí budovy. Předmětem této schůzky mělo být vyřešení právních vztahů mezi nájemci navzájem a dále i budoucí podnájemkyní paní Evou Kunovou. Předmětem jednání však dluh společnosti GASTRO WORLD vůči PRE nebyl. Dle vyjádření svědkyně společnost GASTRO WORLD nejednala s paní Evou Kunovou o tomto dluhu. Stejně tak se paní Eva Kunová nezavázala k jeho úhradě. Společnost GASTRO WORLD přenechala paní Evě Kunové nějaký inventář, který však neměl velkou hodnotu. K otázkám účastníka řízení svědkyně vypověděla, že výpověď společnosti GASTRO WORLD byla dána k 31. 12. 1993 a nájemní vztah na základě tříměsíční výpovědní lhůty byl ukončen asi k 31. 3. 1994. Kdy byl ukončen vztah společnosti GASTRO WORLD k PRE jmenovaná nevěděla. Stejně tak svědkyně nevěděla, že paní Kunová uzavřela „Záruční smlouvu“ s PRE. Potvrdila, že existovala leasingová smlouva mezi paní Kunovou a společníky GASTRO WORLD. Co však bylo jejím předmětem přesně nevěděla, mělo se jednat asi o zařízení restaurace. (Viz. č.l. 35-37.)

Dne 25. 3. 1998 proběhlo také seznámení účastníka řízení s výsledky provedeného šetření. Účastník řízení po seznámení s obsahem spisu odkázal na stanovisko vyjádřené ve výše uvedeném dopise PRE ze dne 21. 1. 1999.

Dle § 9 odst. 3 zákona nesmí být monopolní nebo dominantní postavení soutěžitelem zneužíváno na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů, ani na úkor veřejného zájmu. Dle § 9 odst. 1 zákona má soutěžitel monopolní postavení na relevantním trhu, když není vystaven soutěži vůbec, a dominantní postavení v případě, že není vystaven soutěži podstatně.

Z výše uvedeného ustanovení vyplývá, že předpokladem pro určení, zda se soutěžitel nachází v monopolním či dominantním postavení, je vymezení **relevantního trhu**. I když tento pojem není v zákoně definován, obecně lze říci, že za relevantní trh se pokládá místo, kde dochází ke střetu nabídky a poptávky v reálném čase. Věcně relevantní trh obvykle zahrnuje veškeré výrobky či služby, které spotřebitelé ohledně jejich vlastností, ceny a jejich předpokládanému účelu použití pokládají za zaměnitelné nebo zastupitelné. Po stránce geografické se relevantním trhem rozumí oblast, ve které zúčastnění podnikatelé nabízejí

relevantní produkty nebo služby, ohledně kterých jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní, a která se odlišuje od sousedních oblastí znatelně jinými soutěžními podmínkami. Relevantní trh se z hlediska času zkoumá pouze v případě, když v konkrétním okamžiku nebo období jsou soutěžní podmínky výrazně jiné než v obdobích ostatních.

Na základě uvedených zásad Úřad vymezil relevantní trh po stránce věcné jako trh dodávek elektrické energie konečnému odběrateli. Po stránce geografické považuje Úřad za relevantní trh území města Prahy. Po stránce časové se jedná o trh trvalého charakteru. Na takto vymezeném relevantním trhu zaujímá účastník řízení monopolní postavení.

Pokud jde o skutkové jednání účastníka řízení, v rámci provedeného šetření bylo prokázáno, že PRE uzavřela dne 4. 7. 1994 s paní Evou Kunovou „Záruční smlouvu“, ve které se paní Eva Kunová jako ručitel zavázala k převzetí záruky za úhradu pohledávek za dodávku elektřiny za dlužníka GASTRO WORD (správně GASTRO WORLD), s. r. o., Náměstí míru 9, Praha 2. Převzetí záruky spočívalo v tom, že paní Eva Kunová jako ručitel převezme záruku za pohledávku dlužníka do výše Kč 408.467,- Kč s tím, že téhož dne (tj. 4. 7. 1994) jmenovaná uhradí částku ve výši 275.4437,- Kč a dne 30. 8. 1994 částku 133.030,- Kč. Dále se ve smlouvě uvádí, že je nedílnou součástí kupní smlouvy na dodávku elektřiny č. 129792, což je smlouva, kterou paní Eva Kunová uzavřela dne 4. 7. 1994 s PRE ohledně odběrného místa v Korunní 1, Praha 2. Dále bylo prokázáno, že paní Eva Kunová zaplatila podle „Záruční smlouvy“ dne 4. 6. 1994 na účet PRE částku Kč 244.213,-- a dále, jak vyplývá z dopisu PRE ze dne 20. 12. 1994 částku Kč 10.738,--. Tyto skutečnosti nebyly v rámci správního řízení jeho účastníkem zpochybněny.

Dále úřad zkoumal důvody, které paní Evu Kunovou a PRE vedly k uzavření „Záruční smlouvy“. Paní Eva Kunová uvedla, že tuto smlouvu uzavřela proto, že si pronajala nebytové prostory v Korunní ulici 1, Praha 2, kde chtěla provozovat restauraci. Když požádala o uzavření smlouvy na dodávky elektrické energie s PRE, bylo jí sděleno, že dokud nepřevzme, příp. neuhradí dluh předchozího odběratele, smlouva s ní uzavřena nebude. Protože již zaplatila nájemné předem a v prostorách restaurace se měla konat společenská akce, nemohla si dovolit ztráty, které by mohly vzniknout z neprovozování restaurace, a proto na tuto smlouvu přistoupila. Toto její tvrzení nebylo účastníkem řízení zpochybněno. Pouze bylo z jeho strany sděleno, že není již s ohledem uplynutí delší doby objektivně zjistit přesné důvody a projevy vůle smluvních stran, které vedly ke sjednání „Záruční smlouvy“.

Dle § 3 odst. 4 správního řádu musí úřad vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Protože existovala hypotetická možnost, že k uzavření „Záruční smlouvy“ došlo na základě ujednání mezi společností GASTRO WORLD a paní Evou Kunovou, úřad jako svědka předvolal Martinu Lehutovou, jednatelku společnosti GASTRO WORLD. Žádné takové spojení prokázáno však nebylo. Jak vyplynulo z její svědecké výpovědi, společnosti GASTRO WORLD byla pronajímatelem vypovězena podnájemní smlouva z důvodu jejího neplnění – neplacení nájemného. Jejich působení na odběrném místě skončilo k 31. 3. 1994. Paní Eva Kunová uzavřela podnájemní smlouvu dne 27. 6. 1994. Nic tedy nenasvědčuje např. tomu, že částka, kterou se paní Eva Kunová zavázala PRE uhradit měla být „odstupným“ za získání možnosti provozovat restauraci v předmětných nebytových prostorách. Stejně tak nebyla úřadem zjištěno, že by za uhrazení dluhu vůči PRE získala paní Eva Kunová vybavení restaurace, nebyla ani zjištěna žádná spojitost mezi uzavřením „Záruční smlouvy“ a smlouvy leasingové, kterou uzavřela paní Eva Kunová s některým(i) ze společníků společnosti GASTRO WORLD. Kromě toho jakékoliv finanční vyrovnání či propojení mezi paní Evou Kunovou a společností GASTRO WORLD bylo oběma svědky výslovně vyloučeno.

Protože úřadu nejsou jednak známy žádné skutečnosti, které by zpochybňovaly tvrzení svědků či důkazy listinné, jednak mu není znám žádný jiný logický důvod (ekonomický zájem), který vedl paní Evu Kunovou k uzavření „Záruční smlouvy“, resp. k zaplacení výše uvedené částky, než je zájem o rychlou realizaci dodávek elektrické energie. Na základě toho dospěl úřad k závěru, že účastník řízení jako monopolní dodavatel podmínil dodávky elektrické energie paní Evě Kunové uzavřením „Záruční smlouvy“ a na jejím základě uhrazením dluhu za předchozího odběratele; takovéto jednání dle názoru úřadu představuje porušení § 9 odst. 3 zákona.

K právní kvalifikaci předmětného jednání je možno poznamenat, že citované ustanovení obsahuje obecný zákaz zneužívání monopolního či dominantního postavení, tzv. generální klauzuli. Na tu pak pod písmeny a) až d) navazuje demonstrativní výčet, který blíže specifikuje, v čem může zneužití monopolního nebo dominantního postavení spočívat. I když pod některou ze skutkových podstat uvedených v tomto výčtu nelze určité jednání podřadit, neznamená to, že za porušení § 9 odst. 3 zákona není možno považovat i jiné formy jednání soutěžitele. Proto úřad rozhodl v rámci volného správního uvážení o podřazení předmětného jednání pod tuto generální klauzuli. Přitom vycházel z principů obsažených v demonstrativním výčtu zneužití monopolního či dominantního postavení podle § 9 odst. 3 písm. a) až d) zákona.

Úřad se, pokud jde o právní posouzení daného případu, neshoduje s námitkou účastníka řízení, že nelze provádět retroaktivně šetření okolností uzavírání smluvních dokumentů v těch případech, kdy tyto pozbyly platnosti a smluvní vztahy neexistují, příp. že všechna práva z tohoto závazkového vztahu již podlehla institutu promlčení. Zákon o ochraně hospodářské soutěže však žádné ustanovení u promlčení protiprávních jednání soutěžitelů neobsahuje. Pokud úřad zjistí, že mohlo dojít k porušení tohoto zákona, je povinen v souladu se zásadou oficiality správního řízení zahájit. Předmětem rozhodování úřadu není řešení sporů z právního vztahu mezi smluvními stranami, ale skutečnost, zda účastník řízení svým jednáním porušil zákon o ochraně hospodářské soutěže. Proto není rozhodné, zda se paní Eva Kunová domáhala svých práv u příslušného soudu, či zda nezaslala podnět úřadu již dříve. Ve vztahu k úřadu je třeba dodat, že úřad by byl povinen jednat i v případě, že by se o daném případě dozvěděl jinak, tj. z jiných zdrojů než od paní Evy Kunové. Stejně tak je nerozhodné, zda později plnila paní Eva Kunová své povinnosti z již uzavřené smlouvy, neboť správní řízení se váže k jednání PRE v okamžiku, kdy došlo k uzavírání smlouvy o dodávkách elektřiny mezi účastníkem řízení a paní Evou Kunovou.

Stejně tak nemůže úřad připustit námitku účastníka řízení, že paní Eva Kunová nesplnila svou povinnost a nepodala v souladu s „Obchodními podmínkami dodávek elektřiny“ 30 dnů před připojením žádost – přihlášku k odběru elektřiny. Tato doba je údajně nezbytná z důvodu vypořádání vztahů s předchozím odběratelem a pro technická měření způsobilosti elektrické sítě. Z daného případu však vyplývá, že dodržení této lhůty nebylo bezpodmínečně nutné. To potvrzuje i vyjádření samotného účastníka řízení, který uvedl, že dle jeho názoru se paní Kunová dostavila s požadovanými dokumenty až 4. 7. 1994, přičemž dodávky elektrické energie započaly ještě týž den. Proto odkaz na obchodní podmínky PRE pokládá úřad za ryze účelový. Dále je třeba zdůraznit, že obchodní podmínky dodávky nejsou upraveny zákonem, ale jsou postaveny výhradně na smluvním principu. Přitom žádné smluvní ujednání nemůže překročit rámec kogentní právní úpravy, když § 9 odst. 3 zákona je zcela nepochybně ustanovením kogentním. Nelze tedy jednat v rozporu se zákonem s odvoláním na smluvní volnost. Takové jednání způsobuje neplatnost smlouvy, a to zcela nebo zčásti. Z tohoto důvodu je odvolání účastníka řízení na své obchodní dodací podmínky irelevantní. Navíc uplatňování této lhůty může samo o sobě za určitých okolností vést k porušení § 9 odst. 3 zákona, neboť, jak vyplývá ze stálé rozhodovací praxe úřadu i příslušných soudů, je povinností monopolního soutěžitele chovat se ke svým

odběratelům „fair“, tj. stejně tak, jak jsou nuceni se chovat soutěžitelé ke svým zákazníkům v „normálním“ konkurenčním prostředí. Konečně není v rozporu se zájmy PRE zahájit dodávky elektrické energie v co nejkratší době.

Dle § 14 odst. 4 zákona je úřad oprávněn za porušení ostatních povinností uvedených v tomto zákoně uložit soutěžitelům pokutu až do výše 10 000 000 Kč nebo do výše 10 % z čistého obrátu za poslední ukončený kalendářní rok. Jestliže je prokázán majetkový prospěch soutěžitele v důsledku porušení povinností podle tohoto zákona, uloží se mu pokuta nejméně ve výši tohoto prospěchu. Dle § 14 odst. 5 může úřad uložit pokutu nejpozději do jednoho roku od zjištění porušení povinnosti, nejpozději však do tří let následujících po roce, ve kterém byla tato povinnost porušena.

Dle šetření úřadu došlo k porušení povinnosti § 9 odst. 3 zákona dne 4. 7. 1994. Porušení povinnosti úřad zjistil na základě podnětu sice až dne 13. 1. 1999, a tak subjektivní lhůta pro uložení pokuty dosud neuplynula; oproti tomu tříletá objektivní lhůta uplynula již dne 31. 12. 1997, a tedy již nelze předmětné jednání sankcionovat. Přesto je však na závěr třeba poznamenat, že tento typ správního deliktu je úřadem považován za závažné porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat do 15 dnů od jeho doručení rozklad k předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a to prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže - I. výkonného odboru. Podání rozkladu má odkladný účinek.

JUDr. Luděk Svoboda
pověřený řízením I. výkonného odboru

Toto rozhodnutí obdrží: Pražská energetika, a. s., Na Hroudě 4, Praha 10